

April 1997/63

Tavastboda omkring 1930-talet

STYRELSE OCH FUNKTIONÄRER

Arne Rådberg	Ripvägen 17	ordf.	571 401 80
Lars Hedrén	Grenvägen 1	v. ordf.	571 406 28
Olle Ohlsson	Måsvägen 27	kassör	571 400 33
Carina Sundström	Aborrstigen 14	sekr.	571 404 39
Monica Ohlsson	Lärkstigen 10	ledamot	571 405 67
Sigvard Lönnqvist	Gla.Fågelbrov 1	hedersl.	571 401 45
Annika Lillienwall		suppl.	571 405 21
Karin Wellstadius		.-.	571 411 41
Maria Ohlsson		.-.	570 240 74
Kerstin Sjö Dahl		.-.	
Hasse Lindström		revisor	571 405 52
Rolf Rådberg		.-.	571 407 61
Evert Wikholm		suppl.	
Edgar Pettersson		valberedn.	571 412 74
Totten Lillienwall		.-.	571 405 21

**Medlemsavgift för vuxna 75:-/år
barn och ungdom under 15 år 10:-**

**Postgiro 98 57 43 - 4
Strömme Hembygdsförening**

Författarna är själva ansvariga för sina artiklar.
Plocka gärna material i tidningen, men var snäll ange källan.

Redaktör för tidningen är Britt-Marie Ohlsson tel. 571 400 33

Ordföranden har ordet.

Hej !

Nu börjar våren närma sig med stormsteg.

Vi har nu klart med alla tillstånd för att bygga ut vid Stockstugan, närmare information i tidningen.

Vad har hänt med Strömmabron den sist ?

Vägverket har nu presenterat nya ritningar på en ny bro som kommer att ligga parallellt med den gamla.

Det nya förslaget kommer att bli så som vi ville ha det från början men inte fick.

Detta har blivit möjligt tack vare att projektet har fått en ny projektledare med tillhörande stab.

Det nya alternativet visas i skrivandets stund på kommunen för yttrande. Så långt som vi nu kan se på ritningarna så kan man inte få ett bättre alternativ för samhället Strömma.

Byggstart beräknas till hösten 97 och byggnationen håller på ca 1 år.

Vi kommer att informera mer om brobygget längre fram.

Arne Rådberg

Verksamhetsberättelse 1996.

Styrelsen har bestått av

Ordförande Arne Rådberg

Vice ordförande Lasse Hedrén

Kassör Olle Ohlsson

Sekreterare Carina Sundström

Ledamot Monica Ohlsson

Hedersledamot Sigvard Lönnqvist

Suppleanter: Annika Lillienwall, Karin Wellstadius, Maria Ohlsson,

Patrik Palm och Kerstin Sjö Dahl.

Revisorer: Hasse Lindström och Rolf Rådberg

Suppleant: Evert Wikholm

Valberedning: Edgar Pettersson och Totten Lillienwall

Redaktör: Britt-Marie Ohlsson

Museigrupp: Britt-Marie O. och Monica O.

Dokumentation: Britt-Marie O. och Monica O.

Pyssegrupp: Sofia O. och Carina S. m.fl.

Valborgskommittén: Fotbollslaget

Strömmadagskommittén: Monica O. och Britt-Marie O.

Julmarknadskommittén: Carina S. och Annika L.

Kommittéerna har även haft hjälp av många medlemmar i föreningen.

Föreningen är representerad i Värmdö Hembygdsråd.

Föreningen har utöver löpande erforderliga samråd under året haft 10 st protokollförda möten.

Tidskrift nr 61-62 har givits ut under året.

Aktiviteter.

- 26/3 Skärgårdsbilder av Lennart Säfström
 29/3 Årsmöte
 30/4 Valborgsfirande
 23/6 Strömmadagen
 28/7 Skärgårdsmarknad på Ingarö
 2-3/11 Allhelgonamarknad i Värmdö Bygdegård
 12/11 Bildvisning av Bertil Lundblad, "Södra Sveriges undergång och bärgning".
 1/12 Julmarknad i Stockstugan.

Dokumentation av våra föremål, samt ett flertal studiecirkelar har pågått under året.

En studiecirkel tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan där 12 st syr Värmdödräkten, har pågått under året. Materialet till dräkten har tagits fram och sålts av föreningen.

Samlingslokalen har varit flitigt uthyrd till vägföreningar, båtklubbar m.m.

Vi har haft "Öppet Hus" i Stockstugan på tisdagskvällar.

Arbetsdag på hembygdstomten och i Stockstugan har vi haft vid två tillfällen.

Föreningen har haft 4 st ALU - anställda under verksamhetsåret.

Styrelsen framför sitt varma tack till alla som genom personligt arbete, gåvor eller på annat sätt stött föreningen under arbetsåret.

Arne Rådberg

Lasse Hedrén

Carina Sundström

Olle Ohlsson

Monica Ohlsson

STRÖMMA HEMBYGGSPÖRENING
ÅRSBOKSLUT PER 1996-12-31

BALANSRÄKNING

Tillgångar:	Kassa	1,237:30
	Postgiro	231:06
	Bank	106,856:-
	Summa	<u>108,324:36</u>
	Lager	2,073:50
	Summa tillgångar	<u>110,397:86</u>

Skulder:	Ungdomsfond	6,000:-
	Hembygdsfond	76,867:-
	Forskningsfond	10,000:-
	Eget kapital	9,639:71
	Årets vinst	<u>7,891:15</u>
	Summa skulder	<u>110,397:86</u>

Balansräkningen är granskad och godkänd

Hans Lindström
.....
Hans Lindström
Revisor

Rolf Rådberg
.....
Rolf Rådberg
Revisor

STRÖMMA HEMBYGGDSFÖRENING
ÅRSBOKSLUT PER 1994-12-31

RESULTATRÄKNING

INTÄKTER:	Medl. avgifter	19,885:-
	Kommun. bidrag	20,200:-
	Gåvor	2,516:50
	Försäljn. hantverk	18,918:50
	Försäljn. dräktmat.	15,535:-
	Uthyrning lokal	2,490:-
		<hr/>
	Summa intäkter	79,545:-
		<hr/>
KOSTNADER:	Dräktmaterial	24,971:-
	Hantverksmaterial mm.	10,866:-
	Drift underhåll	17,277:70
	Kontorsmaterial	2,859:-
	Tidskrift	11,260:-
	Telefon porto	3,425:60
	Försäkring	825:-
	Div. kostnader	3,848:50
		<hr/>
	Summa kostnader	75,332:80
		<hr/>
	Resultat före avskrivningar	4,212:20
	Räntor	3,676:95
		<hr/>
	Årets resultat	7,891:15
		<hr/>

Resultaträkningen är granskad och godkänd

Hans Lindström

Hans Lindström
Revisor

Rolf Rådberg

Rolf Rådberg
Revisor

PROTKOLL FÖRT VID STRÖMMA HEMBYDSFÖRENINGENS ÅRSMÖTE FREDAGEN DEN 14 MARS 1997.

Ordförande Arne Rådberg hälsar alla välkomna och förklarade mötet öppnat

1. *Till mötesordförande valdes Arne Rådberg och sekreterare Carina Sundström.*
2. *På frågan om mötet blivit stadigeenligt utfäst blev svaret JA.*
3. *Till att justera dagens protokoll valdes Britt-Marie och Olle Ohlsson.*
4. *Verksamhetsberättelsen lästes upp - godkändes och lades till handlingarna.*
5. *Revisionsberättelsen lästes upp där revisorerna tillstyrkte ansvarsfrihet för styrelsen under det gångna året.*
6. *På frågan om mötet gav styrelsen ansvarsfrihet blev svaret JA.*
7. *Till ordförande valdes Arne Rådberg.*
8. *Till styrelseledamöter valdes Monica Ohlsson och Olle Ohlsson på 2 år.
Till styrelsesuppleant valdes Maria Ohlsson på 2 år.
Till revisorer valdes Rolf Rådberg och Hasse Lindström.
Suppleant Evert Wikholm.*
10. *Valberedningen omvaldes. Edgar Pettersson och Totten Lillienwall.*
11. *Fastställande av årsavgift. 1998, Vuxen 100 kr. Barn 10 kr.*
12. *Behandling av styrelsens förslag.
Styrelsen gav Olle i uppdrag att gå vidare med utnuset till bästa möjliga pris.*
13. *Behandling av motioner, Iriga motioner.*
14. *Övriga frågor
Festkommittéer.
Valborg Vi beslöt att hoppa över i år.
Strömmodagen Gudstjänst och Märknad den 22.6.97
Monica Ohlsson, Gunilla Pettersson och Carina Sundström.
Julmärknad Monica Ohlsson, Lars Hedren, Carina Sundström och Olle Ohlsson.
Arne rapporterade från mötet med vägverket i Fågelbrofflus.
Beträffande ry bro i Strömma kanal.*
15. *Mötet avslutades och vi åt en god middag och umgicks*

Vid protokollet:

Carina Sundström

Justerar:

Olle Ohlsson

Britt-Marie Ohlsson

TACK

Tore Jansson från Gustavsberg (tidigare Strömmabo) för bilderna från Fågelbro skola, där Tore var elev fram till 1954 då skolan stängdes och barnen fick flytta till Viks skola.

TACK

Johannes Blomkvist i Boda för det gamla fina issskåpet vi fått till museet och tack för "Husmorsdräkten" med tillhörande hätta, halskläde, förkläden samt brosch och nål. Dräkten har tillhört Anna Maria Elisabeth Sundberg f. Larsson, (se bild) gift 8/2 1931 med Viktor Samuel Sundberg i Kalvsvik. Stort tack för att vi fått låna flera fotografier där både Husmorsdräkten och Värmdödräkten är rikligt representerade. Maria, även kallad Maja föddes den 28/2 1900 och levde tills hon blev 91 år den 10/3 1991.

I Husmodersföreningens medlemsförteckning från 1949 finns Maja med tillsammans med många andra gamla kända Värmdöbor.

Två gamla Strömmabor har gått ur tiden.

Två av våra äldsta Strömmabor har lämnat oss under det sista halvåret. Erik Boström samt Erik Ringström.

Erik Boström avled den 1 oktober 1996.

Erik var född den 21 januari 1912 i Norrvik och var den fjärde generationen Boström på Fågelbrolandet. Eriks farfars far kom till Västergården 1845 från Eriksdal på Norra Värmdö. Erik arbetade till en början som fiskare tillsammans med sin far men sadlade senare om och arbetade som linjemontör på högspänningsnätet i östra Sverige.

Erik Ringström avled den 10 mars 1997 på Fristads sjukhem i Spånga där han varit de sista 10 åren .

Erik var född den 27 oktober 1903 och kom till Malma 1908 där hans far arbetade som statare. Efter ett år flyttade familjen till Fågelbro och blev kvar där i 13 år. Efter ytterligare några flyttningar hamnade familjen så småningom i Strömme. Året var 1928, och man behövde en brovakt. Eriks pappa fick jobbet. 1946 övertog Erik brovaktarsysslan och 1963 var det dags för pension och hustru Hilli fick överta arbetet.

Båda var på sitt kända profiler i Strömme.

Erik Boström som historieberättaren som mindes och kunde berätta om sina förfäder och Erik Ringström i sin vita skärmössa som såg till att båttrafiken i kanalen fungerade.

Namnet FRANSKA STENARNA

sammanställt av Lennart Lindström

Varför kallas klippan utanför Fågelbrolandet för Franska Stenarna ? Almagrundet och Revengegrundet har ju fått sina namn efter grundstötta fartyg. Franska Stenarna ligger numera väl över vattenytan där ångfartyget Södra Sverige gick på, förläste och sjönk 1895.

Kanske är det snarare "Skeppar-Frans" än ett skepp som namnet åsyftar. Namnet Frans var ju inget ovanligt namn redan före 1600-talet. Sveriges kontakter med Frankrike var också ganska regelbundna kring denna tid, varför sjöfarten mellan våra länder tidvis var relativt stor.

Mansnamnet Frans i kortform var det latinska Franciscus, som betyder "Fransmannen". Den tyska formen är Franz, den franska François, den engelska Frank och Francis. Den tyska formen Frans med s är den vedertagna, ex. Frans I 1494-1547, Frans II 1544-1560, Frans Albrecht 1598-1642, Frans Ferdinand 1863-1914, Frans Josefs land etc.

Första gången namnet förekommer är på en odaterad karta som finns i Krigsarkivet. Kartan har av experter daterats till tiden mellan 1670 och 1690. På kartor från 1670 och framåt förekommer namnet Franska Stenarna i olika stavningar. Före 1670, på det från denna tid mycket dåliga kartmaterialet har jag ej funnit något belägg.

Krigsarkivets kartmaterial har givit följande namnformer:

c:a 1670-1690 Fransksten	1691 Frans Sten
1700 Fransten	1714 Franska Stenar
1720 Frans Sten, Berggrund	
1740 Frantzen	
Odaterad från samma tid Franskskär	
1792 Franska Knallen	

På kartmaterialet efter 1792 står namnet Franska Stenarna. Namnets nautiska belägenhet på kartmaterialet är rätt placerat utanför Malma-landet, som genom tiderna också haft olika namn. 1670 - 1690, Booö Udden, Booloudden etc.

Fyren som förvaltas av Sjöfartsverket har nr.3492. Första fyrhuset är uppfört 1916 och ombyggt 1956. Dessförinnan upprestes en båk efter katastrofen med Södra Sverige. Tidigare har olika sjö- och farledsmarkeringar funnits.

Det vita fyrhuset har en höjd över normalvattenståndet på 5,1 meter till centrum av fyrljuset. Fyrens nautiska belägenhet är lat. N. 59.11, long. O. 18.30.

Vrakfyndet från 1991, som tros vara "Hans Majestäts Bästa Kravell", ligger alldeles innanför Franska Stenarna mot Malmölandet. Gustav Vasas fartyg har kanske förlit på Stenarna som vid denna tid låg mera under än över vattnet.

Franska Stenarna med Runmarö i bakgrunden (foto BM Ohlsson)

Det skulle i så fall tyda på att vi här i alla fall har sett grundstötningens namn, eller var det någon Frans ombord som ligger bakom namnet "Franska Stenarna". Hur vi än vrider och vänder på frågan får vi ingen klarhet.

Vid samtal med Anders Franzén 1979, kunde han berätta, "Då jag var barn och seglade med min far förbi Franska Stenarna berättade han en skröna om namnets tillkomst. Jag har, tror jag en anteckning om detta tillsammans med mina handlingar om Wasa, vilka jag förvarar i Wasaknäckebrödskartonger på vinden". Detta var under den period, som Franzén var i konflikt med Wasavarvets ledning. Några år senare togs kontakt i ett annat ärende varvid Franska Stenarna togs upp. Anders Franzén, som var en vänlig person, men med många bollar i luften lovade återkomma, men tiden gick och så småningom rann det ut i sanden.

Uppslagsverk, Ortnamnsarkivet i Uppsala, litteraturen samt personer med stor kännedom om Stockholms skärgård har inget att meddela. Ortsbefolkningen likaså. En muntlig tradition om namnet lär ha cirkulerat på 20- och 30-talet. Men att idag komma längre på namngåtan får nog bedömas som svårt. Även arkiven, som dock ej helt systematiskt genomgåts, är hitintills tysta.

Övernaturliga väsen.

Hämtat ur Folminnesarkivet (Vermdo socken)

En skomakare bodde ensam i en koja. Han hade lagt på i spiseln en kväll. Då fick han se en mängd små älvor sitta runt omkring och värma sig. (*De voro stora som små dockor*). "Akta er barn, sa han, så ni inte bränner er"! Då steg de upp och sjöng: "Skomakare Sudd sade till mej, akta dej barn, bränn inte dej! Sade skomakare - suddén till mej."

Familjen Cederborg på Strömmadal

av Kåa Wennberg

I förra numret av Strömma Hembygdsförening, oktober 1996/2 skrev jag om "Familjen Tillman på Strömmadal" - som år 1903 avyttrade denna egendom till statsfiskalen Per Cederborg. Denne Cederborg hade haft ett nog så spännande och ovanligt liv innan han, tillsammans med sin familj hamnade på Strömmadal.

*

Per Cederborg, eller Larsson som han först hette, föddes den 22 februari 1837 på Damhuset, beläget strax utanför Helsingborg. Föräldrarna var drängen Lars Persson och pigan Karna Persdotter. Modern som var särskilt mån om Pers uppfostran, satte honom redan vid fyra års ålder i skola hos f.d. tullvaktaren Greko. Som vanligt vid den här tiden, så hjälpte Per sin far i hans arbete - vid ett brännvinsbränneri om vintrarna och under somrarna som pumpare i ett badhus. Per bidrog också till familjens försörjning genom att "trampa hafvre" på fartyg som låg ute vid kusten.

Per fortsatte i skolan där han framstod som "en påg med ett ovanligt gott huvud". Detta uppmärksammades av kyrkoherden Peter Wieselgren som föreslog föräldrarna att Per skulle fortsätta i latinskolan. Men tyvärr, till detta fanns inga pengar, utan föräldrarna ville istället att Per skulle bli skomakare! Han hamnade således som lärling hos mästern Hörstedt. Arbetet varade mellan kl. 5 på morgonen och var inte slut förrän efter kl. 22 på aftonen och därtill var både bostad och kost under all kritik. Vid 18 års ålder blev Per gesäll hos Hörstedt och därefter sökte han sig till Göteborg för att fortsätta med skomakaryrket. Det blev dock ett misslyckande och efter bara 14 dagar hade han återvänt hem.

Av kyrkoherde Wieselgren blev nu Per uppmanad att söka tjänsten som vikarierande lärare i det skolhus som sockenborna under Wieselgrens ledning låtit uppföra intill Raus kyrka år 1848. Han fick dock inte denna tjänst, så det gällde att hitta någonting annat. Efter att ha funderat ett tag, kom Per på att han nu istället

PER LARSSON CEDERBORG
i Poliskammaren och Rådstufvurätten.

PER LARSSON CEDERBORG
i hemmet.

Från en okänd Stockholms-tidning
anno 1872

ville gå till sjöss. I den intilliggande hamnen fann han segelfartyget Catharina och mönstrade då på som jungman med destination Stockholm. Fartyget ankrade upp på Strömmen och Per såg nu för första gången sin huvudstad och fann den med ens mycket tilltalande.

Med endast 10 riksdaler på fickan som avmönstrings-pengar framlevde Per Larsson 20 år gammal, sin första tid i Stockholm anno 1857.

Nu gällde det att finna ett arbete för att skaffa husrum och kost - men skomakare ville han inte bli. " Det såg förtvifladt ut för mig, men det fanns dock ännu ett sätt att komma ifrån skomakaryrket, det var att gå in vid polisen", skrev Per år 1896 i sin levnadsbeskrivning.

Per Larsson sökte alltså in vid polisen och efter stor tvekan hos polismästaren p.g.a. Pers "ungdom och obetydliga fi-gur" antoga han ändå. Det fanns många poliser med namnet Larsson, varför han uppmanades att byta namn.

Hans eget förslag om att få anta namnet Catheder efter namnet på sin födelsedag,

Petrus Cathedratus, godkändes inte och så blev det till slut Per Larsson Cederborg med tilläggsnamnet valt "av smak för dess väljud".

Cederborg blev patrullerande polis-konstapel på Kungsholmen och efter att ha utmärkt sig för duglighet under koleraepidemin år 1859 utnämndes han till överkonstapel i Adolf Fredriks församling med en årslön på 750 riksdaler.

Fyra år senare erbjöds Cederborg tjänsten direkt under polismästaren och hans främsta uppgift blev där upptäckande av brott och detta var början till den första detektiva polisen i Sverige. Efter bara några år förde Cederborg befälet över 38 poliser på denna detektiva avdelning.

År 1887 - på sin födelsedag - tilldelades Cederborg "Guldmedaljen i 18:e storleken för nit och redlighet i rikets tjänst". Fram till sin pensionering år 1903 arbetade Cederborg som statsfiskal. Per Cederborg fick uppleva 20 år som pensionär innan han slutade sina dagar den 5 mars 1923.

*Per Cederborg
(1837-1923)*

År 1903 köpte Per Cederborg tillsammans med sin hustru, Sofia Albertina (1837-1919) Strömmadal av kapten Gustav Emil Tillman (1857-1920).

*Birger och Inga Cederborg framför "Gröna Huset"
omkring år 1905.*

Strömmadal bestod då av ett vitt stenhus och ned mot sjön fanns också ett tvåvånings trähus som kallades "Gröna Huset". Efter bara några år påbörjades byggnationen av ytterligare ett stenhus på tomten. Det uppfördes av sonen Birger Cederborg (1870-1950) och hustrun Inga Katarina (1886-1952). Detta hus stod färdigt omkring år 1908 och är det första stora vita huset från stadshället räknat, som finns bakom den långa vita muren som idag löper utmed stora vägen.

Strax nedanför det nya huset ville familjen anlägga en tennisbana varför man kallade efter "Torparen på Ryttinge" Johan August Johansson och några andra bygg-gubbar. Arbetet påbörjades men efter ett tag insåg man uppenbarligen att det skulle

Strömmadal från land- och sjösidan

Strömmadals brygga från omkring 1905

*"Strömmadal 5/8 1906". I båten "Sofia" märks
Birger Cederborg och vid årorna sitter hustrun Inga.*

Torparen på Ryttinge

Hönsgården omkring 1915

Stora landsvägen utanför Strömmadal

ta för lång tid och kanske också bli för kostsamt, så hela projektet lades ned. Men man byggde i alla fall en del små uthus med bl.a. ett bönshus som uppskattades mycket, framför allt av alla barnen.

Strömmadal ägdes av Cederborgs fram till omkring år 1926, då det såldes och familjen flyttade därefter ut till Djurö.

*

Till sist ber författaren att få framföra sitt varma tack till Per Cederborgs barnbarn Allan Cederborg, som här lämnat värdefulla upplysningar såväl i ord som bild. Och som en kuriositet kan också nämnas att Allan Cederborg själv föddes i det stora vita huset på Strömmadal år 1914.

En historia om "fan" som uppträder i form af en häst.

Meddelat till Folkminnesarkivet af Herr P. Öhlen, Stafsnäs, Fogelbrolandet, Wermdö, genom Walter Carlsson anno 1899.

Min farfar, som var häradsdomare, var en gång nere i Höl och hälsade på en person där, som var själsjuk. På hemvägen från denne möter han på gårdet en svart häst, som kommer emot honom. Då tar farfar upp en pipa för att skrämman bort hästen med. Men hästen lät sig inte skrämman och var besvärlig att få bort. Medan detta händer, ligger den sjuke i sin säng och säger plötsligen: "Just nu mötte häradsdomaren fan på gårdet".

TAVASTBODA

ett torp under Fågelbro.

1679, den 30 augusti föddes torpare Anderssons barn i Tavastboda och kristnades till namnet Brita. 1697, 23 april, torpare Ivar Perssons barn, Erich.

Detta kan man läsa i vår äldsta bevarade födelsebok i Värmdö. Torpet fanns säkerligen ännu tidigare. I husförhörslängderna kan man se att Tavastboda bytte torpare ganska ofta under 1700-talet. Som vi alla vet fick vi ju besök av "fienden ryssen" år 1719 då de kom till oss med sin stora mordbrännarflootta. Då brändes nästan allt i vår skärgård. Man kan på en karta från 1720 läsa följande: *"Tafwastbodatorpet är öde sedan fienden ryssen förlidet åhr opränt hus och gårdesgårdar. Tages i ägo opp igen, har åkrar av sand och moo. Dess fiskiewaten begynnas i wijkenden på tyskgrytewijken och sträcker sig till Prougrån"*.

1762 flyttade en torpare vid namn Nils Ersson med hustru Catharina Lundberg in i torpet där de stannade i 15 år fram till 1777, då flyttlasset gick till Fagerdala. Nu flyttade Mårten Gustafsson med hustru Carin Andersdotter med sina tre döttrar in i torpet. De stannade inte lika länge som föregående torpare, för redan 1785 flyttade familjen till Stora Barnvik på Ingarö. Från Ingarö kom också nästa torpare, närmare bestämt från Hanskroka. Erik Jansson och Brita Ersdotter med sina fyra döttrar och en son. Nästa torpare kom från Korsnåset 1794. Jan Andersson och Stina Andersdotter med sonen Carl Gustaf som stannade till 1802.

Många torpare hade ofta ett yrke vid sidan om sitt "torpararbete". Att vara torpare innebar ju att man måste göra vissa dagsverken på gården. Att arbeta som fyrvaktare på Grönskär var nästa torpares extraarbete. Det ligger ju inte nästgårds precis, utan ett bra stycke utanför Sandhamn. Det blev då att ro eller segla. Torparens namn var Carl Abraham Söderlund f. 1765. Han avled 1830 av "slag" Hans hustru hette Eva Persdotter f. 1767.

Sonen Carl Gustaf f. 1804, drunknade i augusti 1829. Anders f. 1809, Eva Stina f. 1811, Sophia f. 1814, styfson Jan Erik f. 1795 och styfdotter Anna Lisa f. 1797.

Efter faderns död fick sonen Anders ta över torpet tillsammans med sin hustru Maja Greta Persdotter. Dottern Johanna Sophia föddes 1831. 1832 flyttade familjen till Djurhamn.

Nu kom torparen från Malma. Han hette Carl Erik Åkerström och var född 1804 och gift med Greta Lisa Malm, dotter till Båtsman Nils Malm i Malma båtsmanstorp. En son och en dotter fanns med på flyttlassen och ytterligare en dotter föddes i Tavastboda. 1835 gick flyttlassen vidare till Skarnåfva.

Peter Tvelin från Fagerdala flyttade nu in. Han var född 1800 och avled 1848. Hustrun hette Wendla Nilsson f. 1810. De fyra barnen hette Sophia Amalia, Wendla Carolina, Mathilda Josephina och Adolph Theodor.

Från Malma Kvarn kom nästa torpare 1849. Han hette Carl Johan Wahlström f. 1825. Sammanvigd i Djurö 1849 med Amalia Tvelin f. 1830. Amalia dog i barnsäng 1850, efter att ha fött ett dödfött gossebarn. Carl Johan flyttade då tillbaka till Malma Kvarn men året efter var han återigen på Tavastboda. Han gifte sig nu för andra gången 1852 med pigan Carolina Sophia Sundström f. 1833 i Djurö. Första barnet, Carolina Augusta föddes 4 mars 1853. Sedan kom Albert 1854, avled 1859. Gabriel Hugo f. 1856, flyttade till Ingarö 1881. Karl Axel f. 1858, flyttade till Korshamnstorp 1881. Johan Alexander f. 1861, flyttade till Johannes förs. 1886. Charlotta Emilia f. 1864, flyttade till Katarina förs. 1883. Alfred Gottlieb f. 1871, flyttade till Djurö 1886. Henning Gustaf f. 1875, flyttade till Johannes förs. 1892. Hela familjen fanns uppräknade i husförhörslängden, men vad som fick mig att fundera var, att bland alla barnen fanns ytterligare ett barn, oäkta Hilda, f. 1866. Det blev att leta upp Hilda i dopboken, där det visade sig att modern till Hilda var äldsta dottern i familjen då endast 13 år gammal. Prästen hade väldigt noga antecknat i kanten att modern endast var 13 år 7 månader och 4 dagar gammal.

Carl Johan Wahlström avled av ålderdomssvaghet 7 dec 1894. Hustrun Carolina Sophia avled redan 17 april 1881.

Man kan undra hur många personer som samtidigt bodde i Tavastbodatorpet. Ska man tro prästens anteckningar i kyrkboken var de ganska många. Där finns två inhysningar. Enkl. Gabriel Wahlström f. 1792, död 1879. Enk. Wendla Tvelin f. 1810, död 1877. Torparen Carl Fredrik Öhrlund som kom från Djurö 1882 med hustrun Mathilda Josephina Lindholm och barnen Knut Albert och Carl Alfred. Familjen flyttade tillbaka till Djurö 1892.

Från Fagerdala 1892, Edvard Gustaf Blomstedt f 1866. Han gifte sig med Anna Axelina Fagerberg och samma år flyttade de till Tavastboda, där familjen utökades med tre barn, Hilma Carolina f. 1893, Edvard Gunnar f. 1895 och Wera f. 1900.

En tragisk händelse inträffade i Tavastboda under den här tiden. Drängen Johan Ernfrid Jansson f. 28 oktober 1877 i Daleke under Brevik försvann i dec. 1898. Prästen har antecknat i dödboken. *"Försvann 16 dec. 1898 och återfanns död i skogen vid Tavastboda sommaren 1901. Begraven i Gustavsberg"*.

Allan Eriksson berättar att han på 1950-talet träffade sonen Blomstedt, som bodde på Tavastboda då drängen försvann. Han berättade att drängen varit vid Strömma Kvarn. För att komma dit rodde man runt Stavsnäs och in i Breviksundet och vidare till Strömma. Drängen kom aldrig hem. Man hittade hans båt väl fastgjord strax intill Tavastboda. Efter nästan tre år hittade Blomstedt skelettdelar efter drängen i skogen nära Tavastboda. Skelettdelarna placerade han på den öppna skullen ovanpå svinhuset, som låg intill "dasset", varpå barnen inte vågade gå dit.

Nästa torpare flyttade in 1902. Gustaf Harald Westerberg och hustrun Hiima Charlotta Lindgren, båda födda på Ingarö.

Nu till den sista familjen som flyttade till Tavastboda. Året var 1914 när Bror Hilmer Eriksson med hustru Anna Matilda Ingeborg och sonen Allan kom flyttande från Ingarö. Om familjen Eriksson skriver Bertil Lundblad vidare.

Allan Eriksson föddes på Ingarö den 19 mars 1912, han var alltså årsbarn med "Titanics undergång". Vid två års ålder kom han med sina föräldrar till Tavastboda som han ännu vid 85 års ålder är trogen. Fadern övertog arrendet 1914 som då var ledigt, ett torpställe under Fågelbro. Tavastboda var främst ett fiskehemman då det hörde fiskevatten till arrendet som omfattade hela Tavastbodaviken där man levde på strömmingsfiske. Sedan hade man också lantbruket med allt det innebar av potatis, ägg, grönsaker, mjölk och vad man hade att erbjuda till försäljning i Gustavsberg.

Det långa och verksamma liv Allan lever på Tavastboda har efterlämnat många minnen från egna, fars och farfars dagar och Allan har berättandets gåva, något vi gläds åt som skall försöka skriva något om Tavastboda i gamla tider.

Skolgången inleddes med småskolan på Nämndö. En lång och mödosam väg så under terminerna var Allan inackorderad hos släktingar.

*Allan tillsammans med mormor Anna Margareta Andersson
(foto Strömma Hembygdsförening)*

Vid de stora loven fick han komma hem till Tavastboda. Vintertid innebar det en oändlig isvandring vid pappas sida för Nämndöfjärden kunde vara nog så ogästvänlig. Ute vid isrännan hade fadern en roddbåt liggande för att klara den färden. Sedan gick vandringen vidare mot Tavastboda. Sedan återstod hela vägen tillbaka. Sommartid var det enklare då knattingen kunde hämtas

med båt. Hans småskoletid gick ändå mot sitt slut och sedan vidtog en folkskoletid som inte var så särskilt mycket lindrigare. Allan fick gå i Fågelbro skola, en lång vandring genom skogarna morgon och kväll. Vintertid var det mörkt när han gick till skolan och mörkt när han gick hem. Det var långt före skolskjutsarnas tid så det var bara att packa ryggsäcken med smörgås och mjölk för några skolluncher fanns inte. Men även skolan hade sitt slut och Allan fick börja hjälpa till hemma på gården. Ett strävsamt liv med dagarna fyllda av arbete, något som än i dag är Allan Erikssons signum.

*Allans farmor
Josefina Eriksson på Hanskroka*

Farfar ägde ett torpställe vid Hanskroka på Ingarö och hade stor familj, sex döttrar och Bror Hilmer var den ende sonen d.v.s. Allans far. Han flyttade till Tavastboda med sin familj för att taga vid arrendet. Dessförinnan hade Bror Hilmer haft en kortare anställning hos sin syster och sväger på Nämndö.

Under de första åren på Tavastboda hade Allan mest minnesbilder av allt som skedde. Till hjälp vid strömmingsfisket hade Erikssons Oskar Håkansson och hans hustru Augusta från Söderudd. Hon var från början kommen från Tavastboda och hade kännedom om var ställena för notdragning fanns så där fick gubbarna rätta sig efter Augusta. Strömmingsfisket var Tavastbodas största inkomstkälla så den biten var omhuldad.

Då strömmingsfångsten blev stor roddes den från Tavastboda till n.ö. udden på Hölö. Då ångfartyget Najaden eller Strömma Kanal dök upp på Nämndöfjärden rodde man ut och strömmingslådorna hivades upp. Man skall då ha klart för sig att det inte fanns någon väg till Stavsnäs så båttrafiken var synnerligen livlig. Vägen kom inte förrän 1932 och till dess gick all leverans av strömming till Stockholm per båt.

Det fanns tre möjligheter för strömmingsbönderna att frakta. Den vanligaste var med ångfartyget "Strömma Kanal" som altemerade med "Najaden" och gick via Strömma kanal, Kolström, Baggensfjärden, Ståket, Lännerstasundet och vidare till Stockholm. Hade man bara en mindre fångst rodde man in i Tyskgryteviken och därifrån bar man strömmingen genom skogen fram till Malma Kvarn och vidare ut till Smedsuddsbryggan där man passade "Brevik 1" för vidare befordran till Stockholm. Vaxholmsbolaget skötte den trafiken.

På traden från Sandhamn - Stavsnäs- Vindöleden och vidare den norra leden gick Sandhamnsbolagets "Sandhamns Express" till Stockholm. Den båten upprätthöll trafiken året runt som ända isbrytande ångare på traden.

På Tavastboda hade man fem mjölkkor som mest och mjölkade för hand. Under sommarsäsongen levererade man mjölk dagligen till Byströms pensionat i Stavsnäs sommarhamn. Då rodde man med den till Hölö där man hade en skottkärra stående och så gick man till pensionatet. En återkommande tur varje morgon efter mjölkningen.

I lantbruken dels på Ingarö och dels Tavastboda var hästen nog den viktigaste arbetskamraten. Allans farfar hade en häst som lystrade till namnet "Kompis" vilket förklarar den omedelbara

närheten mellan lantbrukaren och hans häst. När fadern övertog Tavastboda behövde han en häst som sannolikt inköptes av en hästhandlare i Stockholm. Det var en f.d. vagnshäst som var van vid snabba resor framför landåer och kalescher. Ofta var det snabba hästar, storsvuxna och mycket vackra av rasen hannover-anare. Sannolikt var det en sådan som Bror Hilmer Eriksson köpte och den "trippade" på väldigt och fick namnet Trippan.

Var det möjligen Värmdös snabbaste häst?

En episod vill Allan berätta om när hans mamma låg sjuk och det behövdes läkarbesök, troligen var det doktor Linde i Gustavsberg. Det var vinter och Trippan spändes för en släde och sen gick det på fem kvart till Gustavsberg för hämtning av läkaren. Det fanns inga vägar så det var skogskörning till större delen. Läkaren njöt av den snabba firden genom skogarna till Tavastboda. Då hade Trippan gjort ett dagsverke så drängen med häst från Höls Gård körde doktorn tillbaka.

Sedan kom en typisk arbetshäst till Tavastboda som hette Stjärn och blev "kompis" på gården.

Bror Hilmer och hästen Stjärn framför det gamla huset före ombyggnad.

Om Axel Öhman berättar Allan att han kom till Tavastboda i skördetid och hjälpte till. Han fick mat och sova på höskullen och även en lön. Fick han ingen lön så gick det bra ändå. Han kom roende i sin gistna eka och frågade efter arbete. Öhman var en orolig själ och tillbringade sin tid ute i skärgården och hjälpte till med lite av varje hos bönderna . Men aldrig länge, vips, så var han borta och dök upp på ett nytt ställe. Han älskade Långviksskär, där han var född, och man bad honom att stanna där för att hjälpa till med fisket. Nej då, han ville leva ett kringflackande liv . I en visa av Fred Winter heter det: Han hette Axel Öhman och hade blå kavaj....

I boken Närdö skärgård har Anny Marvig Rubin skrivit en uppsats om Axel Öhman som till alla delar styrker Allans uppgifter.

Ett mycket makabert inslag finns med i familjerna Erikssons levnadshistoria. Den 17 maj 1900 begicks fem stycken mord och åtta mordförsök på Mälåringaren "Prins Karl" där bl.a. befälhavaren, Kapt. A. Rönngren, mördades. Han fick flera pistoskott i sig samt ett antal knivhugg. Mördaren hette Johan Filip Nordlund och var sinnessjuk.

Kaptensrocken hamnade hos en handlare i Gamla Stan som sålde begagnat. Allans farfar köpte rocken som var varm och skön. Märkena efter knivhuggen fanns kvar men lagades. Rocken var av vadmaistyg så när någon skulle ut på sjön eller köra häst i kylan sades det: "Ta Nordlund" så fryser Du inte ! Blöta, väder och vind tog till sist sin tribut och rocken som kallades "Nordlund" brändes. Därmed hade polismuseet för alltid missat ett fynd!

Tillvaron på ett småbruk av Tavastbodas omfattning har sina speciella problem, t. ex. säger Allan Eriksson att det aldrig skulle gå att driva verksamheten om inte en arbetsvillig hustru fanns med. Just en sådan hustru har Allan begåvats med. Det är Ulla som sköter sina sysslor och har gjort det i många år. De gifte sig 1952 då Ulla lämnade sin tjänst som banktjänsteman i Stockholm för att

bli bondmora på Tavastboda. Ulla och Allan hade då känt varandra sedan tiden på Hanskroka där hennes familj var sommargäster och Ulla var då bara två år och Allan tio. Så de har faktiskt vuxit upp och svetsats samman genom de många åren.

I äktenskapet föddes två barn, Margareta och Olle, varav Olle fortfarande finns kvar med verksamhet på Tavastboda. Han är i färd med att bygga sig ett eget hus på området för sin familj, hustru och två barn. Margareta är sjuksköterska, gift och har tre barn.

När de sista raderna om Ulla och Allan Eriksson skrives är det den 19 mars 1997 och Allan fyller 85 år. Vi ber att få gratulera! Fortfarande lever de sina liv på Tavastboda med de dagliga sysslor som alltid varit så nära. Allan har slutat med kohållningen, han har annars haft två kor de senaste åren och han har fått Naturskyddsförningens miljöpris den 3 september 1989 för att han hållit landskapet öppet.

*Allan och Ulla Eriksson
(foto BM Ohlsson)*

Vi önskar Ulla och Allan ännu många lyckliga år på Tavastboda.

Bertil Lundblad

INFORMATION OM NYBYGGET

På årsmötet fick styrelsen i uppdrag att genomföra uthusbygget som varit på tal i flera år. Byggnadstillstånd och igångsättningstillstånd är klart. Styrelsen har enats om att J.Christensen Bygg ska bygga huset från grund till tak, efter att vi har kontrollerat kostnader från ett flertal byggföretag.

Byggnaden ska bli ett bra komplement till nuvarande museet. Avsikten är att flytta ut en del stora och skrymmande saker, samt att hela snickarverkstaden ska inrymmas i nya huset. Vidare ska utrymme för toalett beredas i uthuset, ett önskemål som funnits i många år.

Bygget beräknas komma igång i mitten av april och vara slutfört i början av maj.

Har Du vägen förbi, så gör en avstickare och titta på hur det hela utvecklas.

Enl. uppdrag
Olle.